

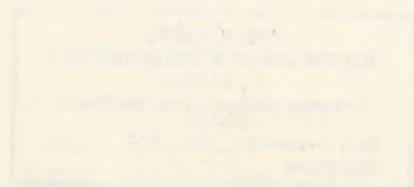
RUDOLFO FRANJIN MAGJER
RUKOVET EPIGRAMA

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF TORONTO
1827

PRIJATELJU I ČELIK-HRVATU
IVANU NEP. MIKIĆU
POSVEĆENO

RUDOLFO FRÄNJIN MÄGJER
RUKOVET EPIGRAMÄ

S

SVEUČILIŠTE
JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
OSIJEK
Broj inventara: 300.422
Signatura: 886.2-1

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
OSIJEK

871311619

PREŠTAMPANO IZ ALMANAHA I KALENDARA
„JEKA OD OSIJEKA“ ZA GOD. 1918
KLUBA HRVATSKIH KNJIŽEVNIKA U OSIJEKU
VIGNETE D. RENARIĆA I D. DRUGOVIĆEVE
TISAK PRVE HRVATSKE DIONIČKE TISKARE

O EPIGRAMU.

Jedan od najkraćih oblika lirske poezije, epigram, slabo se do sada kod nas njegovao. Možda razmjerno nije zastupan bolje ni u drugim, većim književnostima, jer se i u ovima gotovo ne nagje pjesnik (ne uzevši u obzir grčku i rimsku književnost), koji bi poglavito i isključivo ovom vrsti lirike stekao glas. Kao u kakvoj nestašnoj šali, koja je samo katkada iznimno dopuštena, obraćaju se epigramu i veliki pjesnici; ali kao da svoje epigrame ne pribrajaju tvorevinama svoje muze, oni ih turaju u svijet ili anonimno, ili ih puštaju da kolaju u rukopisu kao štivo za tješnje znance, ili ih s punim

imenom odapinju na protivnika, s kolim su se uhvatili u koštac. Po ovom užem i novijem shvatanju njegova značaja, epigram je satirične naravi, dosjetka je na štetu tугje smiješnosti, zagrižljiv napadaј zubata literata, a svaki put je (to mu je sada izvanjska njegova značajka) u izričaju odsječen, jezgrovit i sabit poput puščane sačme; ili je pak toliko kratak, da se i ne može govoriti o kakvoj kompoziciji: djeluje kao duhovito iznenagjenje, kao spretno pronagjena i neusiljena domišljatost. Ali epigram, kako ga nalazimo u klasičnoј grčko rimskoj literaturi, odakle je i potekeo, nije vazda samo duhovit, nije vazda prpošan i ne uјeda; on je više puta ozbiljan i misaon, umjesto žaoke sadrži lasku ili kompliment, a jer su i ovi zgodno smišljeni i izraženi, ostaje mu i u ovom slučaju nepromijenjeno njegovo izvanjsko obilježje. Za to čitamo kod Marcijala, toga najvećeg epigramatičara rimskoga i pjesnika, koji se za svoje prikazivanje isključivo služio formom epigrama, meгju ostalim udvorljive pohvale Domicianu, poruke i zapise prijateljima, sudove o umjetničkim djelima i t. d. Ako uz to ispitamo značenje same grčke riječi epigram,

morali bismo uzeti, da je bio u prvom početku samo natpis ili zapis u stihovima, ili kako bi se to danas kazalo, pjesmica ispevana nekome u spomen ili u spomenarku. Od ovakva ozbiljno-parenetičnog (pohvalnog) sadržaja, do potonjeg, šaljivo-satiričnog samo je jedan korak: kao što se može ad perennam rei memoriam, zapisati nešto milo i drago svomu prijatelju, tako se može i svom protivniku zapisati u raboš nešto, što nam na srcu leži; a ako se ovo posljednje prikazuje istim načinom i oblikom kao i prvo, opreka sadržaja zaoštri se u komičnost.

Poetika tvrdi općenito, da je epigram, kao što su i sonet i madrigal, i svaka kraća vrsta lirike, vrlo težak posao, da bi posvema uspio. Lako razumljivo: traži se da u malo riječi mnogo ili to nešto izrečeš još i lijepo i neobično i pjesnički i duhovito. Bit će to i jedan od uzroka, zašto malo ima epigramatičara, a još manje onih, koji epigramom stekoše ime. Epigramatičarom se čovjek rodi svejedno kao i pjesnikom, ali dok je pravi epigromatičar i liričar, nije svaki liričar dobar kovač epigrama. Epigramatičar je pronicav sudija, oštar, opažać protivnosti

(ekstrema), a govor mu je lakoničan. Brbljavi-
rječiti pjesnici ne mogu biti epigramatičari,
kao što ne mogu biti ni uživaoci epigrama
oni čitateiji, koji sporo ili na široko misle,
i koji nemaju tanke osjetljivosti jezičnog
čustva. Dojam epigrama zavisi često o ko-
loritu riječi, iziskuje živo zamjećivanje slika,
spretnost; brzinu u asocijaciji ideja; laku
obnovu često oprečnih (disparatnih) pre-
dočaba. U koga toga nema, ostat će i pri
doslovnu razumijevaju u čudu, na čemu je
to pjesnik okušao da pokaže svoju epigra-
matsku duhovitost ili oštrinu. To će se
dogoditi nekomu još lakše, kad uščita epi-
grame na tugjem jeziku, u čije »tajne«
značenja nije dovoljno upućen; to se de-
šava navlastito, ako je taj jezik izumr'o
(n. pr. grčki, latinski). I onaj koji je filo-
loški naobražen u takovu jeziku, ne umije
vazda pronaći opravdanom duhovitost, ko-
mičnost, epigramatsku oštrinu i sliku epi-
grama ili kojega mjesta u srodnoj mu vrsti
poezije. Zašto Francuzi s obescjenjivanjem
govore o grčkoj opigramatskoj poeziji i
to tako nesmiljeno, da im je to obescje-
njivanje prešlo u poslovicu: Il est insipide
comme une epigramme grecque (bljutav je

kao grčki epigram)? Ili su Grci, koji su bili inače do danas najgenijalniji, najduhovitiji i najpoetičniji narod, samo u ovome zar pokazali svoju »bljutavost?« Nije li možda prije to stoga, što Francuz danas sebi ne predložuje, ne poima, ne shvaća pa se po tom ni ne izražava kao Grk? Ili bolje: mi moderni katkada ne shvaćemo pravo klasičnih pisaca, pa ni onda, kad nam se čini da ih potpuno shvaćamo. Drukčije ih pak shvaćajući, mi dajemo riječima i drugu vrijednost nego što su je one imale u ustima Grka. Isto nam se tako dešava kada slušamo narječja našega glavnog, književnog jezika, ili bolje sva druga neknjiževna, izuzevši naše mjesno narječje. I ne treba to da budu posebni izričaji, riječi ili slike, kojih drugdje ili u književnom našem jeziku ne nalazimo, nego često i dobro poznata i svim narječjima zajednička riječ poprima u ovom ili onom po svom posebnom izgovoru, koloritu i obliku posebnu komičnu snagu, »ono nešto lokalno«, što se samo u mjestu valjano shvaća. Za to su gdješto i nekoji dijalekti, ma da se u pogledu leksikalnom od književnoga mnogo ne udaljuju, kudi-

kamo zgodniji za komediju i satiričnu poeziju od književnoga jezika.

Uz ove, da tako kažem jezične poteškoće u shvaćanju komičnosti kod epigrama pridolazi i ta, da mu više puta sadržaj nije Bog zna kako misaon: u njemu je igra riječi, ili kakva dvoznačnost, ili je nešto kazano i nenadno predočeno, pa se sve to ne bi moglo na više, drukčije kazati, a da se posve ne oslabi komična snaga i ne izostane svaki dojam. Šaljivi epigram traži dakle kod čitatelja spram komičnosti upaljivu dispoziciju, svejedno kao od epigramtičara komičnu žicu, fitilj za upaljivanje te dispozicije.

Čudno je, svakako, da se u današnjoj književnosti, napose u našoj hrvatskoj, malo posize za epigramom: ta u cvijetu je u novije doba nada sve moda aforizama, iskara, kresavica, zakučastih sentencija, sve samih predmeta, koji bi našli i u epigramu možda pristalije ruho. Nema više novih Jakovâ Rešetarâ (pseudonim Stanka Vraza*),

---

*) Pjesnik je najveći dio svoje satiričke poezije nazvao „Komarcima i obadima“, jedan oveći niz prozvaše izdavači »Ose«, nekoliko epigrama našlo se kasnije pod nazivom „Neotesanci“. (Vidi: studiju

Petra Preradovića, izuzmeš li A. G. Matoša (a i on regbi da u stihovima ljubi više čuvstvenu liriku, a svoju epigramsku darovitost ispucava radije u praznim feljtonima) i još koga, da bi nam češće po koju sličicu i priličicu naših dnevnih političkih i socijalnih mizerija uhvatili i unijeli u književnost.

Epigram unosi svjetla u humanu i društvenu stranu samih pisaca i savremenih karaktera, pa je za kulturnoga i književničkoga historičara katkada boljim kažiputom od mnoge ozbiljne i po svojoj sadržini vrijednije stvari.*)

Dr. Vinko Lozovinu (Split)

„Stanke Vraz“ od dra. B. Drechslera, izdanje Matice Hrvatske od god. 1909. str. 127).

*) „Jug“ (Spljet), broj 1. od god. 1911., str 24—25.

UZROK I POSLJEDICA.

Mlaki smo pa tugje svuda Domom našim
Širimo kô svoje, a to, braco, zlo je,
Jer hrvatsko strada, propada, pa mnogi
Nit zna što je naše, što moje, što tvoje ..

NIKAD PREKASNO.

Kanimo se svagje, razdora, inata,
Pa će svanut sunce i pred naša vrata.

JUNAK NA JEZIKU.

Kraj punog je stola
Lako junak biti,
Kad bravu na vrati
Gvozden »lokot« štiti.

NA ZDRIJELO!

Alaj mi junaka,
Što muti u mraku
Svud iza budžaka
Na svakom sokaku,
A boji se svjetla, istine i dana —
Tog najljepšeg polja junačkog megdana.

U ERI PSEUDONIMA.

Lako ti je goropadit,
Zanovetat, ništ ne radit,
Još je lakše pisac biti,
Kad se može ime kriti.

POST FESTUM.

Ej, lako je praštati, kad je mrtva glava
I na tugji račun klicati njima: Slava!

*

Prvi put sam htio učiniti što dobra,
Kad mi život moje najmilije pobra.

*

Cv'jećem su ga kitili
Uz viku: Hosana,
A onda ga propeše
Već za malo dana.

PRIJE SVEGA.

Tko raditi želi za rod i kulturu,
Nek pripravi najpre i lice i legja,
Pa onomu neka, što brunda i vr'jegja,
Gotov poso nudi na dar na tanjuru.

DOLCE FAR NIENTE.

Mnogo dana i još više noći
U svom domu Hrvat bez pomoći
Prošle dane pominje i zlati;
Ama kad će da se posla lati?!

U ERI TOLERANTNOSTI.

Hrvatska i knjiga hrvatska nam plače,
Jer svud tugjinština ubira harače.

HRVATSKI VOJNIK.

Po zimi i ciči
I straži i pati,
Pa pripravan čeka
Krv i život dati.

BEZ NASLOVA.

D'jelili nas ljudi na mlade i stare,
Dok sad mladostari najbolje pazare.

U ISTO VRIJEME.

Ej, mnogi i mnogi život izgubio
U borbi za rod, dom i svojega kralja,
Dok je drugi sebi štošta privr'jedio
U debelu hladu gdje se i sad valja.

JEDNO MJESTO DRUGOGA.

Nemoj pitat: tko? već: što je uradio,
Pa će upaliti ugla svaki dio;
Nemoj zborit mnogo, već radi i radi,
Pa će nestat smutnja, minut stari jadi.

KAKVI SMO.

Vazda Hrvat sina tugjinskoga slavi,
Lovor-v'jence plete i pjesmicu poje
Svima, samo svoga, gdje može, zagnjavi,
Onda još uzdiše: Ej nema nas, zlo je . . .

PRETRGLIJA.

Kupio za groš,
A prodo za dva,
Al to nije još
Dost mu procenta.

GULIKOŽE.

Gdje toliko ljudi i gine i mrije
U domu i ratnoj dugoj rojnoj pruzi,
A nejačad slaba i trne i suzi —
Njina sebi ruka zlatan vjenac vije,
Moždinu iz srži sirotanu pije
U zaklonu krutom debelo se smije,
Pa tek za se, svoje briga se i haje,
A uzdah mu česti: Nek rat samo traje!

BEZ ODGOVORA.

Za Jadransko more, bratstvo i slobodu,
Za sreću i dobro svako našem rodu —
Kliču naši ljudi, tužni naši svati . . .
Ama gdje je bratstvo, gdje li su Hrvati?!

POČETAK I KONAC.

Ah, uzeli nam krunu carsku i od'jelo:
I grimiz, plašt i slavu.
Nek skinu sad još glavu,
A iznad trupa zadnje zapoje op'jelo —
I mir
Tad bit će vazda,
A pir
Nov slavit gazda — — —

JEDNOM KRITIČARU.

Nemoj da se ljutiš, dragi moj golube,
Radi knjiga tugjih čemu kidat zube?!
Uzmi ragje svoje i svoj branič budi,
Pa u svome listu kako hoćeš... sudi.

NEKOĆ I DANAS.

U koprive nekoć ni i osmejak dana
Nije htio zaći,
A danas su one djetelinska hrana —
Édes Magyar bacsi.

RAZMIŠLJAJI OSJEČANA.

Uvijek nas grde, lupaju i glogju,
Al kad hoće roba da im nagje progju:
E onda smo braća, bar tako nam kažu,
I milosti mnogo za svakoga smažu...

TRI RIJEČI.

Tri su r'ječi nad sve,
Što nam treba znati,
A te jesu : Hrvat,
Hrvatska, Hrvati...

IDEALI.

Ideali sveti amanet su stari,
Tek mnogom su roba, kojom se pazari.

DA SE ZNADE.

Ruka bogataša nesmiljena, kruta
Dobra djela tvori, ali to vam, znate,
Biva kad — tad 'nako: polako, na rate,
Jer se onda ime štampa više puta.

POIMANJE SLOBODE.

To je tako: svakoga izgrdi,
Šibaj, mlati, a sam sebe hlvali;
Ko te kori: na njegov se rasrdi
I za ušur kuću mu zapali...

NARODNA POSLOVICA.

Nije dosta nositi crveni križ na ruci,
Jer junaci pravi znaju se na — mucu.

PATRIOTE.

Svu ih silu znanem. Većinom ih bira
Sv'jet u odbor društva, za prezese, što li,
A kad treba vodstva il' dat par filira —
Niti jedan glave tada ne pomoli.

MNOGO IH JE . .

Mnogo ih je vazda, kod prostrtog stola,
Malo, kada treba izoravat polja.

ZA ISTINOM . .

Za istinom mnogi čitav život teži,
A kada ju stigne, na nju ljutit reži

ISTINA I ZBILJA.

Poezija kažu najljepši je prijesto,
A ipak je među svud na zadnje mjesto.

NEKADA I SADA.

Do nedavna još je viko na sva usta,
A sad kraj korita šuti puna, tusta.

HRVATSKA SUDBINA.

Gdje se bojak bije, tu se Hrvat slavi,
Gdje se plijen d'jeli, tu se Hrvat gnjavi;
Gdje se sloga vari, tu se Hrvat ište,
Da sagradi drugom zvjezdano nebište.
A kad treba da se i njemu što daje,
Onda nit tko pita, nit tko za njeg haje.
Tako vazda progje Hrvat kratkih ruku,
A uživa drugi svu njegovu muku.

APSOLUTIZAM I KONSTITUCIO- NALIZAM.

Prvo ti je tako : Šut' baja, pa plati,
Drugo : Brate viči, al plati, — pa plati . . .

HRVATSKI VOJAK.

Ne govori mnogo
I slamu ne mlati,
Al što daje, dov'jek
Protivnik će znati.

HRVATSKA MODERNA.

Prije bilo tužbe : nemamo romana,
Baš nema što vr'jedi u nas, da se čita ;
A sad što ne čitaš ? Ta sa sviju strana
Pr'jevoda množinom književnost nas pita.

ALTRUIISTIČKI.

Dok je kazo : Vaš sam —
Zlatili mu ime,
Al kad svoj bit želi :
Na vješala s njime !

HRVATSKOM UČITELJU.

Najmanji u društvu ljudskom ti si vazda,
A najljepšu kuću rodu trud tvoj sazda.

MILO ZA DRAGO.

Ima ljudi, ima, ima
Što svakome glavom klima,
Svakog češe i očeše,
A po svirki tugjoj pleše.
Kad to drugi tako ne će:
E onda ga griska, peče,
Sam vrag tenta, svrbi, draži,
Dok ga tkogod ne izmlati
I budžom ga ne pobrati —
Tko su taki — ni ne kaži . . .

NEKOĆ I DANAS.

Jednom knjigom mogao si nekoć čak i
doktor biti,
Danas možeš kraj svih knjiga ko magarac
ostati.

U DOBROTVORNE SVRHE.

Ljudi dobra srca, ljudi od vidjela,
Priregjuju rado koncerte, pos'jela
Za ljudstvo, kulturu. Al' zahmam se svita
C'jela ova trudi. Posl'je obračuna,
Uz mnoštvo troškova i raznih računa,
Slabo bude ćara, češće — deficita.

NADGROBNI NAPIS.

Na mojemu grobu, ne sadite cv'jeća,
Jer to dušu sjeća mladog pramaljeća,
Kada život cvati i vrije i buji,
A u gaju poju zebe i slavuji.
Na mojemu grobu, ne sadite cv'jeća,
Već ako želite: svjetlo od sto sv'jeća;
To nek gori, i kad toplo sunce sije,
Pa da zgrije onda, što za života nije. . .

SVEUČILIŠTE
JOSIPA JURJA ŠTROGSMAYERA
U OSIJEKU
GRADSKA I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA OSIJEK

1

O epigramu (dr. V. Lozovina)	5
Uzrok i posljedica	13
Nikad prekasno	13
Junak na jeziku	13
Na ždrijelo!	14
U eri pseudonima	14
Post festum	14
Prije svega	15
Dolce far niente	15
U eri tolerantnosti	15
Hrvatski vojnik	15
Bez naslova	15
U isto vrijeme	16
Jedno mjesto drugoga	16
Kakvi smo	16
Pretrglja	16
Gulikoža	17
Bez odgovora	17
Početak i konac	17
Jednom kritičaru	18
Nekoć i danas	18

Razmišljaji Osječana	18
Tri riječi	18
Ideali	19
Da se znade	19
Pojmanje slobode	19
Narodna poslovice	19
Patriote	19
Mnogo ih je	20
Za istinom	20
Istina i zbilja	20
Nekada i sada	20
Hrvatska sudbina	20
Apsolutizam i konstitucionalizam	21
Hrvatski vojak	21
Hrvatska moderna	21
Altruistički	21
Hrvatskom učitelju	21
Milo za drago	22
Nekoć i danas	22
U dobrotvorne svrhe	22
Nadgrobní napis	23

886.2-1

MAG

r

